

Tolnai – Hegyhát 40/30/25/18 teljesítménytúra

Kedves Túratárs !

Örömmel üdvözljük a Tájak Korok Múzeumok Egyesület (TKME)
és Kurd község Polgármesteri Hivatala által rendezett
Tolnai – Hegyhát 40, 30, 25 és 18 elnevezésű
gyalogos teljesítménytúra indulójaként!

A túra nem verseny, ezért nem érdemes sietni, minden szintidőn belül célba érkező ugyanabban a díjazásban részesül (oklevél, kitűző).

Rajt:

DÚZS község polgármesteri hivatala (Béke utca 13., bejárat az udvar felől, a Nefelejcs utcából).
Távolság Dúzs vasúti megállóhelytől 200 m, Dúzs, autóbusz váróterem buszmegállótól 100 m.
Rajt 07.00 – 10.00 óráig.

Cél:

KURD község Művelődési Otthon (Kotsis Margit u. 4.), zuhanyozási és előzetes jelentkezéssel
szállás lehetőséggel. Az autóbuszmegálló 200 m, a vasútállomás 1000 m.
Cél 12.00 – 18.00 óráig.

[A 18 km-es táv célja Annafürdő. Utána a Miklósmajortól 15.39-kor induló Bonyhád – Dombóvár
autóbuszjáratral utazhatnak Kurdra, hogy a többi táv teljesítőjével együtt köszönthessék és
várhassák őket terített asztallal a Művelődési Otthon színháztermében!]

Szintidő:

a maxi	(40)	távon	(37 250 m, 680 m szint)	10 óra,
a hosszú	(30)	távon	(27 900 m, 565 m szint)	9 óra,
a közép	(25)	távon	(23 650 m, 426 m szint)	8 óra,
a rövid	(18)	távon	(17 650 m, 320 m szint)	5 óra.

A teljesítést csak akkor fogadjuk el, ha a túrázó a Rendezők által kijelölt útvonalat járja
végig, az ellenőrző pontok bélyegzései, illetve feliratai szerepelnek az igazoló füzetében, és
szintidőn belül jelentkeznek a célban.

Kérjük, ha úgy határoz, hogy a túrát megszakítja, ezt feltétlenül jelezze az ellenőrző-
ponton, vagy üzenje meg társaival a rajtszám és a név megadásával.

A túra útvonalán turistajelzések, helyenként szalagozás, feliratozás segíti a jó irányban való
haladást. Aki ezek ellenére eltéved, sajnos nem áll módunkban megkeresni.

A startnál tanulmányozható és megvásárolható a terület 1:25 000 turistatérképe!

Nevezés a helyszínen, díja 1000 Ft; de TTT, VTSZ, TKME tagok, Magyar Turista kártyával
rendelkezők és Tolna megyei lakosok részére 800 Ft.

**A túrán mindenki a saját felelősségére vesz részt, kártérítést a rendezőktől semmilyen
címen nem igényelhet!**

A túra során védjük a természetet, annak lakóit, tiszteljük a csendet, a szemetet hagyjuk
a szemégyűjtőkben! A természetben ne hagyjunk mást magunk után, csak a lábunk nyomát és
ne vigyünk magunkkal mást, csak az emlékeinket!

A túra napján a rendezők elérhetők:

+ 36 – 20 – 946 – 46 – 59 telefonszámon !
Jó utat kívánunk és reméljük, kellemes élményekkel tér haza a túráról !

Útvonal leírás, 40 km-es táv :

Dúzs község polgármesteri hivatala (108 m tszf.) udvari kapuján kijövet **balra** pár lépéssel elérjük a főutcát. A Szent György templom mögötti zebrán átkelünk a főutca (Béke utca) keleti járdájára, s azon **jobbra**, délnek indulunk, Csibrák irányában, a **zöld –** jelzést követve.

- 410 m** után **balra fordulunk** a mellékutcába (a sarkon kő feszület és a buszforduló váróhelyisége). A kettéágazó utca (balra a temetőhöz vezető Temető utca, közötté játszótér) **jobbfelőli** ágán, a Homok utcán megyünk felfelé, követve a **zöld –** jelzést. A falut elhagyva homokos mélyúton megyünk, később balról szőlők kísérik utunkat.
- 1540 m-t** megtéve elérjük a Lehmann pince gazdaság bejáratát (158 m tszf., eddig 1,950 km). Követve a **zöld –** jelzést a Szénégető nevű erdőrészben jelzett utunk jobbra, majd elérve a Dúzsi-völgyet balra fordul. Elhaladunk az egykori Bodó-ház helye mellett (140 m tszf.).
- 1810 m** után elágazáshoz érünk (3,760 km-nél, 145 m tszf.), itt elhagyjuk az eddig követett **zöld –** jelzést (azon a többi táv résztvevői túráznak tovább jobbfelé a Vadbefogó vadföld alja felé).
- 1500 m-t** **Balra fordulunk a piros U** jelzésre, hogy felkapaszkodjunk a Langentalba. megtéve, a Langental felső végén, a Tildy-vadföld sarkánál (215 m tszf., 5,260 km) **jobbra** fordulunk a **piros U** jelzésen, s megyünk
- 500 m-t,** ahonnan **nem szintben** követjük tovább a piros U jelzést (220 m tszf.), **hanem** a jól jelzett elágazásnál **éles szögben balra fordulunk** a szintén **piros U** jelzés **meredeken lefelé** vezető ágába.
- 800 m-t** megtéve leérünk egy hatalmas tisztásra (170 m tszf.), Szálláspusztá erdészeti telepére, amelynek füves parkolójából indult ki az eddig követett piros U jelzésünk. Még az épületek elérése előtt **balra** fordulunk a réten a **piros X** jelzésre, mely visszavisz az erdőszélre, s megyünk északnyugat felé
- 700 m-t** az erdőben az „Erdei pihenőtő” alsó, nyugati végéig, a tó gátjához. (Pad, asztal.)

A. ELLENŐRZŐPONT, Pihenő - tó alsó vége (155 m tszf.), 7,260 km.
08.15 – 11.45

- Innen visszamegyünk
- 700 m-t** a Szálláspusztai vadászház és erdészházhoz (pad, asztal, ivóvíz, szemétyűjtő) (175 m tszf., 7,960 km-nél).
- 900 m** Az erdészház mellől a jelzetlen, aszfaltozott bekötőúton indulunk tovább, felfelé. után elérjük a Hógyész—Mucsi—Závod országutat (215 m tszf.), rátérünk **jobb felé**, követve a **piros –** jelzést. Megyünk az országúton
- 400 m-t.** Bal felől a Nagy-Mersi mező, a végén a Keszi-katlanba vezető szekérút kiágazása.
- 100 m** Azt követően egy perc múlva a **piros –** jelzést követve **jobbra letérünk** az országútról az erdőbe (9,360 km-nél, 228 m tszf.).
- Pár lépés után jobb felől csatlakozik hozzánk a **piros U** is, melynek többi részén már jártunk a Langentalban felfelé és az erdészházhoz leereszkedéskor.
- A **piros – — piros U** jelzést követjük lefelé menet az igazi mélyúttá váló dózerúton. Rengeteg sűrűn járt, merész vadváltó keresztezi utunkat.
- 1100 m** után elérjük a forrásvölgyi Kis Vadászházat (150 m tszf., 10,460 km), fekete dió ligetben, padok, asztalok, fedett helyen is.
- Itt **balra fordulunk** az innen induló **piros ●** jelzésen a Forrás-völgybe. (Egyenesen tovább egy perc múlva visszaérnénk a Dúzsból felvezető zöld jelzéshez.)
- 1000 m-t** haladunk felfelé a **piros ●** jelzésen a Kalapos-forrásig. Utunk elején a forrás vize még a keréknyomban halad, később észrevétlenül kikapaszkodunk a forrásvölgy keleti peremére.

B. ELLENŐRZŐPONT, Kalapos - forrás (185 m tszf.), 11,460 km.

09.00 – 12.45

- Innen tovább gyalogolunk déli, majd délkeleti irányban
- 900 m-t,** emelkedő, végig szalagozott jelzetlen úton. A távközlési toronnyal szemben érjük el ismét a Hőgyész—Mucsi—Závod országutat, melyen **jobbra** indulunk tovább.
- 140 m** után balról Hertelendpuszta telepe (autóbuszmegálló és 5. km tábla).
A szántók közt vezető országútról balra 50 km-nyire ellátni, egészen a Mecsekig.
- 900 m** után, az országút legmagasabb pontján, a Dúzsi-saroknál, az „útszűkület” és „veszélyes kettős útkanyar, először jobbra”-t jelző kresz táblánál **jobbra letérünk** az országútról (255 m tszf., 13,400 km).
Homokos földúton haladunk északnyugati, majd nyugat-északnyugati irányban. Balról friss vetés és villanypásztor, jobb felől többnyire régi vadvédelmi kerítés kíséri utunkat a 265 m tszf.-ig emelkedő dombháton.
- 1300 m-t** **megtéve,** az utolsó villanypásztor távolabbi sarkánál (255 m tszf., 14,700 km-nél) egy nyeregben elérjük a keresztező együttes **piros – és zöld –** jelzést, melyen a 18, 25 és 30 km-es túratáv résztvevői érkeznek jobb felől.
Itt balra fordulunk a mező szélén, a füves szekérútra, melyen az együttes **piros – és zöld –** jelzés vezet lefelé Mucsi község irányába.
Ezt kell követnünk immár közösen a többi táv résztvevőivel.
- 1500 m-t** beérünk Mucsi községbe (170 m tszf.).
A Dózsa György utcán gyaloglunk be a falu központjába (148 m tszf.).
Jobb felé kiágazik egy utca, féltonnás teherbírású híddal a Nemzeti Dohánybolt felé.
Maradunk a Dózsa György utca járdáján, s a vadgesztenyefa körüli buszfordulótól már látjuk a buszvégállomás táblát (váróhelyiség), mellette a polgármesteri hivatalt.
- 900 m** Vele szemben találjuk a Viki eszpresszót, az 1. számú ellenőrzőpontot.

1. ELLENŐRZŐPONT, Mucsi község eszpresszó (148 m tszf.) 17,100 km

08.15 – 13.45

- Az eszpresszóból kijövet folytatjuk utunkat **balra** tovább a Dózsa György utcán, követve a **piros –** jelzést. Elhaladunk egy 1795-ben állított Szent Flórián-kőszobor mögött, s a 6 tonnás teherbírású híd mellett a Coop üzlet, majd az ünnepnap szintén zárva tartó maszek vegyesbolt előtt.
- 600 m** elérjük a Dózsa György u. 23. sz. házat, előtte a Krisztus-képes kápolnácskát.
Itt jobbra fordulunk, s a **piros –** jelzést követve elhagyjuk a főutcat.
Álljunk meg egy percre a sarkon az elszármazott itt született polgár hófehér szobránál (143 m tszf., 17,700 km)! A feltehetően gyermekkorában kitelepített, 2007-ben elhunyt Bleser Kornélra emlékezik a bájos kis szobrocška.
Kövessük a **piros –** jelzést a Mucsi–Hidas-patak felett átvezető 8 tonnás hídon át!
Balra a falu sportpályája, jobbra a fából faragott játszótér.
A helyi motorozó gyerekek által kedvelt jelzett földutunk felkapaszkodik egy 175 méteres dombra, leereszkedik, hogy keresztezze a Strigencz-völgyet (145 m tszf.), majd egy újabb domb oldalát (185 m tszf.) a Tégláégető dűlőben.
A Soros-akácson át leereszkedünk a rétre.
Aljában igen sáros az út, mert átfolyik rajta a Papdi-árok vize.
Utunk merőlegesen jobbra, majd emelkedve balra fordul a **piros –** jelzésen.
2100 m-t megtéve a Mucsi főutcatól **elérjük a piros – – piros □** jelzés elágazását. (145 m tszf., 19,800 km) — Itt különválnak tőlünk a 25 km-es táv!
Mi a **piros □** jelzésre térve **balra,** emelkedően folytatjuk utunkat Annafürdő felé, együtt a 18 és a 30 km-es táv vállalóival.

Agyagos-sáros dózerolt mélyúton kapaszkodunk felfelé.

500 m-t

megtéve balra fordul emelkedő dózerutunk a **piros** □ jelzésen. Újabb

100 m

után dombtetőre érünk egy útkereszteződéshez, egyenesen megyünk tovább. Enyhén lefelé haladva beérünk a Kőrös-völgybe.

800 m

a balra merőlegesen kiágazó szekérút hídkorlátját látjuk.

1000 m

Balról, majd jobbról tartósan villanypásztor kíséri a **piros** □ jelzésen vivő utunkat. után kerítésen kelünk át.

Természetvédelmi területre lépünk, a szigorúbb előírások betartása kötelező!

300 m

megtétele után máris balra fordulunk a **piros** ∩ jelzésre. (170 m tszf., 22,500 km)

100 m

megtételekor térjünk le jobbra egy jelzetlen útra, ereszkedjünk le a Pihenő-tóhoz (szép rálátás a tavacskára a picike szigettel, asztalok, padok, fedett helyen is).

Innen a tanösvényen folytassuk utunkat, átkelve a zsilip felett a túlfolyós gáton, megkerülve a tavat. Túlpartján a jelzett utunk emelkedik a Fürdő-erdőben.

Jobbról a Szarvasbogár tanösvény táblája.

700 m

Az Örökerdő tanösvény táblájánál **balra** fordulunk, hogy felmenjünk a kilátóhoz

100 m

2. ELLENŐRZŐPONT, Kilátó (240 m tszf.) 23,400 km

09.40 – 15.10

150 m

A tanösvényen lemegyünk a Vadaspark mellett annak ismertető táblájához,

alsó sarkán balra fordulunk a megfigyelő emelvényéhez (vaddisznó, őz, szarvas).

200 m

után elérünk Annafürdőre (padok, asztalok, erdei iskola, toalett, információs pont)

3. ELLENŐRZŐPONT, Annafürdő (225 m tszf.) 237500 km

09.45 – 15.15

Megkóstolva az Anna-forrás vizét a túlparti lépcsőkön megyünk fel.

Jobbra fordulva a **piros** ∩ és **piros** ■ -t követjük.

450 m

után a **piros** ∩ jobbra elkanyarodik, de **mi a piros** ■ -t követjük.

150 m

után átkelünk a kerítésen, elhagyjuk a természetvédelmi területet.

550 m

megtétele után kiérünk az erdőből, és **balra** fordulva megyünk tovább egészen a Lengyel–Miklósmajor–Vavra ház–Kurd 6538. sz. országútig (24,900 km).

Erre **jobbra** rátérve haladunk

400 m-t,

majd az országút derékszögű balkanyarjánál (Kozári sarok, 255 m tszf.)

elhagyjuk az országutat, és merőlegesen **jobbra** letérve követjük tovább az erdőszélen, fűvel benőtt szekérúton vezető **piros** ■ jelzést.

300 m

megtétele után jelzett utunk **balra** befordul az erdőbe. Lefelé haladva frissen, de ritkán jelzett, sáros, zömmel mélyúton lemegyünk a völgy aljába.

1000 m

után egy kis tisztáson elérjük a **piros – jelzés** jobb felőli becsatlakozását (160 m tszf., 26,600 km). (Innen már együtt haladunk a 25 km-es táv résztvevőivel.)

A két jelzést (**piros –** és **piros** ■) követve egyenesen haladunk tovább, az innen induló, jól kiépített erdőszeti műúton.

400 m

jobbkezdől vasbeton útkorlát, a **piros –** és **piros** ■ jelzéssel. Onnan

100 m-t

előre haladva elérjük a **jobbra vezető piros jelzés kiágazását**.

Leereszkedünk az ösvényen a tágas Papdi-rétre, ahol a nagy fűben jobbra tekintve észrevesszük a kápolna szentélyének fehér falát.

300 m

(padok, asztalok, ivóvíz)

4. ELLENŐRZŐPONT, Papdi - kápolna (150 m tszf.) 27,400 km

09.30 – 16.00

300 m

Visszatérünk a **piros** jelzésen az erdőszeti műútra a **piros –** és **piros** ■ jelzéshez, s **jobbra** fordulva folytatjuk utunkat a műúton.

A Sándor-major nevű erdőrész szekérútjánál pihenőhely (158 m tszf.).
1800 m-nél jobbkézről ösvény vezet fel a Száraz-árokba (180 m tszf., 29,500 km). Újabb
1800 m után **elhagyjuk** az erdészeti műutat (255 m tszf., 31,300 km);
Jobbra fordulunk a piros ■ jelzésen, egy emelkedő löszös mélyútra.
(Az erdészeti műút a piros – jelzéssel kivezet az alig 400 méterre futó
Lengyel — Miklósmajor — Ökoház (Szentkúti kunyhó, korábban Vavra-ház)
— Kurd országútra, a Tolna Megyei Piros – jelzés pedig tovább
Mekényes, Döbrököz, Dombóvár felé).
500 m megtétele után asztalokhoz, padokhoz érkezünk

5. ELLENŐRZŐPONT, Wosinsky Mór - emlékmű (270 m tszf.) 31,800 km
10.45 – 17.00

Az ellenőrzőpontot elhagyva továbbra is a **piros ■ jelzést** követjük.
1000 m mélyút és szekérút ágazik ki jobbra a Vadkörtefai vadföld irányába
(260 m tszf., 32,800 km).
700 m megtétele után élesen balra fordulunk a **piros ■ jelzésen** (235 m tszf., 33,500 km)
100 m után élesen jobbra, mélyúton megyünk tovább (225 m tszf., 33,600 km)
350 m-t haladunk előre és élesen balra fordulunk a **piros ■ jelzésen**,
mélyutunk bevezet az Iván-árok alsó szakaszába.
850 m után, átkelve a csermelyen elhagyjuk a balra folytatódó **piros ■ jelzést**,
s jobbra fordulunk egy jelzetlen szekérútra, melyen elérünk a Müller présházhoz
300 m (jobbról a negyedik a sorban, pont szemben van velünk).

6. ELLENŐRZŐPONT, Kurd, Müller - présház (120 m tszf.) 35,000 km
11.15 – 17.30

150 m A szőlők közt felmegyünk a felső szekérútra (140 m tszf.).
A villanypásztorban nem lesz áram.
Rátérünk **balra** a szőlőhegyen a faluba lassan levezető útra,
ügyelve rá, hogy ne menjünk le az országútra.
1100 m Elhaladunk a sportpálya felett a Széchenyi utcán.
400 m Leérünk a Kossuth Lajos utca sarkára egy forgalmas kereszteződéshez
(110 m tszf., 36,650 km). (Jobbra a hőgyészi országút Csibrák, Dúzs felé vezet.)
Mi figyelmesen átkelve a kereszteződésen, majd a fényesorompós vasúti átjárón
a Széchenyi István utca bal szélén folytatjuk utunkat Kurd központja felé.
Jobb felől kiágazik az állomáshoz vezető kövesút (azon 200 méter a Vilma presszó).
Átkelünk a Kapos folyó hídján. A Szabadság tér túloldalán a Kuruc söröző látszik.
A patika előtt elhaladva felérünk a Rákóczi Ferenc térre.
400 m Balra a templom felé ágazik ki a Petőfi Sándor utca. Átmegyünk a túlsó oldalára,
az ARO vegyesbolthoz és a „Kurd, autóbusz váróterem” nevű autóbuszmegállóhoz.
A váróhelyiség mögött **jobbra indulunk** a gazdabolt elé, majd az iskola sarkánál
100 m **balra** fordulunk a járdán maradva a Dombóvár irányába vivő útra, a Kotsis Margit
utcába. (Az utca túlfelén Szent Flórián hófehér szobra és a Kurdi Önkéntes Tűzoltó
Egyesület szertára), s itt az utolsó
100 m-t megtéve érünk a Művelődési Otthon földszintes, sárga színű épületében lévő célig
(Kotsis Margit u. 4.).

CÉL: Kurd község 37,250 km
12.00 – 18.00

A teljesítménytúra rajtjának helyt adó falu Tolna megye középső vidékén, a Tolnai–Hegyháton, a Kapos folyó jobb partján fekszik. Végighalad rajta a Dombóvárt Hőgyésszel összekötő 6532. számú út. Megállója van a Budapest – Pécs villamosított vasútvonalon. A falu déli határát nagyvadas jellegű erdő képezi, melyben nagy számú szarvas, őz, dámvad és vaddisznó él. Gyógynövények és védett növények ugyancsak találhatóak. A mezőgazdasági művelésre alkalmas terület talaja nagyrészt homokos. A domboldalakon a szőlőtermesztés régi múltra tekint vissza, Dúzs szőlőhegye a szekszárdi borvidék völgyéségi körzetének tagja.

Határából egyaránt került elő lelet a lengyeli kultúra (kőkor, Kr. előtt 3000 körül – ezzel kapcsolatban a túra utolsó szakaszánál, a Wosinsky-empléknél még olvashatnak), a rézkorból, a népvándorlás és a honfoglalás idejéből. Első írásos említése 1298-ból való [Duus]. A török alóli felszabadító háborúk alatt elnéptelenedett. 1740–1780 között, Mária Terézia uralkodása idején kezdődött meg Dúzs újbóli betelepítése, főként német ajkú családokkal.

1925-ben lakosságának 96%-a német nemzetiségű volt. Az 1929-ben épült katolikus elemi népiskola két tantermében két tanító foglalkozott a gyermekekkel. (Ma eljárnak Hőgyészre a diákok, az épületben a polgármesteri hivatal nyert elhelyezést. Az épületet belülről is megismerhetjük, hiszen itt lesz a teljesítménytúránk rajtja.) Virágos előkertjében áll a két világháborúban elesett helyi hősök emlékműve.

A lakosság nagy része katolikus vallású. Dúzs középkori temploma a községen kívül állt. A mai, Szent György vértanú titulusú templomot 1828-ban építették klasszicista stílusban, a falu központjában. Szószéke barokk munka. A lakosság megélhetését a földművelés, az erdészet és a vasút biztosította. Az igen fejlett szőlőkultúra – Mária Terézia hivatalos fehérbor-szállítója volt egykor a falu – az 1950-es években hanyatlásnak indult, majd a Hőgyési Állami Gazdaság jóvoltából nagyüzemi szőlőtáblákat telepítettek, s a dúzsi bor ismét megindult a hírnév felé. A demokratikus átalakulást követően Dúzsban megnőtt a munkanélküliség, a kilencvenes évek közepe óta viszont csökkenő tendenciát mutat. Továbbra is a legnagyobb munkáltató a vasút, azontúl a környező városokban (Dombóvár, Tamási) kapnak munkát a törekvő dúzsiak. A ma 267 lakosú Dúzs közigazgatásilag Szakály körjegyzőségéhez tartozik Tolna megye Tamási kistérségében.

A község címere pajzs alakú, egyenes és görbe vonalakkal tagolt. A kék és a zöld színnel két részre oszlik. A pajzs osztott, alul ívelés választja el ezüst színnel, mely a Kapost szimbolizálja. Alul a felirat is ezüst színű. A felső rész alapja kék, balról álló három, sárga színű búzakarász a mezőgazdasági profilt jelképezi. Ugyanott jobb felől sárga színű nap, az élet szimbóluma. Az alsó részen bal oldalt egy barna őzgida utal a falu körüli vadászterületre, jobb oldalt pedig barna, zöld és bordó színnel egy szőlőtőke a bortermelésre.

Mucsi község bemutatása

A főutaktól távol, a Mucsi–Hidas-patak mentén fekvő falut 1403-ban említik először. A török idők alatt elnéptelenedett falut Fulda környéki (Németország Hessen tartománya) sváb telepeseikkel népesítették újra. A Historia Domusban olvashatjuk, hogy 1714-ben a betelepülő német hívek hozták rendbe a régi templomot. 1745-től Bayermann János plébános pontos anyakönyvi bejegyzéseket vezetett a születésekről, házasságkötésekről, halálozásokról. Ezidőtájt szinte a teljes lakosságot a betelepült német ajkúak adták. Nyelvjárásukat napjainkban is beszéli néhány idős ember. A beköltözők elsősorban földművelésből éltek, híresek voltak szőlőültetvényeik, s a zamatos borok.

A XX. század történelmi viharai, háborúi Mucsit is érzékenyen érintették. Az elszegényedő családok tagjai közül sokan választották a kivándorlást a jobb megélhetés reményében. A II. világháború utáni kitelepítések következtében a község csaknem teljesen kihalt, alig néhány német ajkú család maradt Mucsiban. Az idevalósi emberek ragaszkodását jelzi, hogy több család az erőszakos kitelepítést követően később visszaszökött. A távozottak üres házaiba az ország távoli részeiből érkeztek családok. A 454 lakosú Mucsi község Szakály körjegyzőségéhez tartozik Tolna megye Tamási kistérségében.

Mucsi pajzs alakú címere alsó zöld mezejében a három domb a domborzati adottságait jeleníti meg. A mező közepén lévő ezüstsínű ekevas a legrégebb, ismert községi címerre utal. A középső kék mezőben a barna színű szarvas a falura jellemző vadállományt szimbolizálja. A felső mező bal oldali ezüstmezejében a szőlőfürt jelképe annak, hogy Mucsiban virágzott a borkultúra. A felső mező jobb oldali vörös mezejében a félhold az éltető erőt mutatja.

Szent István király római katolikus templom

Az elődje megújításával 1781-ben emelt késő barokk mucsi szentegyház a falu felett áll. Sekrestyeszekrénye, padjai rokokó, oltárai és szószéke copf stílusúak. Főoltárának menza alatti üvegfülkéjében egy világszerte egyedülálló ereklye látható. Valerius Felicianus keresztény vértanú ereklyéit a diplomata Apponyi (II.) Antal (1782–1852) kapta vatikáni követ korában XII. Leó pápától. 1833-ban került mai őrzési helyére. A csontvázat viasszal vonták be, ez adja szoborszerű kinézetét.

Annafürdő

A Lengyel község harárában fekvő Annafürdő az Apponyi családnak köszönheti hírnevét. A hagyomány szerint a gróf felesége, Pajacsevich Teréz grófnő reumás betegségben szenvedett. Kezelését férje Lengyelen a kastély közelében kívánta megoldani. Erre volt alkalmas a mai napig itt működő forrás. Ezért annak közelében gőzfürdőt létesített. Minthogy a gőzfürdő gyógyító hatással volt a grófnő betegségére – és ennek hamarosan híre is ment – sokan vették igénybe a gyógykezelést. A fürdő sorsáról gróf Apponyi József a végrendeletében külön rendelkezett. Örökösének felesége, Benkendorff Anna grófnő is igen megkedvelte ezt a fürdőhelyet. A fürdőzők részére hat pihenőszobát építtetett, a családja számára pedig külön, lakható épületet készíttetett. Anna grófnő a fürdőnél az iskolás gyerekek részére évente majálist, versenyeket, tombolókat rendezett. Halála után róla neveztek el.

1926-ban a tulajdonos, gróf Apponyi Sándorné a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozta 2189,6 katasztrális holdnyi erdőterületét. Mivel a fürdő az erdőben volt, így annak kezelése is a Magyar Nemzeti Múzeumra szállt át. A II. világháború után az erdő a Magyar Állami Erdőgazdaság gondozásába került. Az Anna-forrás és környéke 1975 óta természetvédelmi terület, ma a Tamásiban székelő Gyulaj Erdészeti Zrt. kezelésében van. Az egykori fürdő helyén ma Turisztikai és Természet-ismereti Központ működik. Hogy az itt rejlő természeti szépségeket minél többen megcsodálhassák, tilos a növényeket gyűjteni, szállítani és értékesíteni bármilyen fejlődési alakjukban (mag, hajtás, dugvány stb.). Az itt látható feszületet 1897-ben Tirolból hozatták a birtokos Apponyiak.

Annafürdő a tőle mintegy 2 km-re lévő Lengyelhez tartozik. A község számos műemlékkel rendelkezik, leghíresebb az 1829-ben emelt, s még abban a században eklektizált volt Apponyi-kastély és 22 hektáros védett parkja. Ma az Apponyi Sándor Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium működik benne. Jellegzetessége a négy bejárati ajtó, a 12 kémény, az 52 szoba, a 365 ablak – az év szimbólumai. Parkját a Tájak Korok Múzeumok Kiskönyvtár 366. számú kötete mutatja be. Svájci mintára épült tehenészetet, német és bukovinai székely emlékszobát, 125 éves óvodatörténeti kiállítást, helytörténeti gyűjteményt, mezőgazdasági gépkiallítást, Apponyi emlékszobát is találunk.

A Papdi kápolna

A Mucsi határában álló kápolna a török időkben elpusztult Alsó-Papd falu templomocskája volt. Az 1720 körül Fuldából áttelepült mucsi és a lengyeli németek többször felújították, azóta is Szűz Mária-kegyhelyként tisztelik. Titulusa a 14 segítőszent, németül Vierzehnheiligen (Ákos, Borbála, Balázs, Cirjék, Dénes, Egyed, Erazmus, Euszták, György, Alexandriai Katalin, Kristóf, Antiochiai Margit, Pantaleon és Vid).

A településektől ma távol álló, turistaösvényeken megközelíthető magányos kicsiny szentegyház megújítását 1882-ben és 1930-ban végezték el. Tágas réten áll, palatető fedí, meszelt fala nedvesedik. Homlokzata előtt áll hegyes sisakú tornyocskája. A toronyaljába lépve az ajtón át betekinthezünk a két boltszakaszos kápolna hajójába. A bejárat előtt fa feszület és kő Krisztus-szobor.

A Wosinsky Mór-emlékmű

A környék legmagasabb pontja az Annafürdőtől, Mucsitól, a copf evangélikus templomáról nevezetes baranyai Mekényestől, valamint Kurd községtől egyforma távolságban lévő hegyvonulat késő bronzkori földsáncot rejt. Fialat plébános korában, 1881-től kutatott itt Wosinsky Mór (Tolna, 1854. márc. 28. – Szekszárd, 1907. febr. 22.), a későbbi esperes. Az itteni őskori telep feltárását követően az egész megyét átvizsgálta régészeti szempontból. 1896-tól az általa feltárt leletekből megalapított Tolna Vármegyei Múzeum igazgatója lett, mely ma az ő nevét viseli. A neolitikus időszakot az itteni első kutatás emlékére lengyeli kultúraként ismerik. A sáncon 1985-ben, a szekszárdi nemzetközi ősrégészeti konferencia alkalmából állították fel Wosinsky Mór emlékoszlopát, Farkas Pál (Szeged, 1947 –) alkotását. Mellette erdei pihenőhelyet alakítottak ki. Mellszobra Szekszárdon a nevét viselő múzeum előtt áll. Lengyel község plébániaépületének falán is van emléktáblája. Szülőhelyén nyugszik a családi sírboltban.

Kurd község bemutatása

Története

A Kapos két partján települt község területe ősidők óta lakott hely. Határában a XIX. sz. közepén etruszk eredetű kétfülű bronzvedreket (cisztákat) és hamvasztásos temetkezés nyomait tárták fel. A bronzvedrek a Magyar Nemzeti Múzeumba kerültek. Az Árpád-kori, templomos település nevét először 1138-ból származó oklevél, majd egy 1232–1237 közötti időből származó adóösszeírás említi. A hódoltság idején a törökök javadalom-faluja volt, a szászi (szászvári) várhoz tartozott. 1669-ben a Völgység falvaival együtt pusztá helynek írták. Fényes Elek Geográfiai szótárában ezt írja: „Kurd, magyar falu, Tolna vármegyében, a Kapos bal partján, utolsó postája Szekszárdhoz nyugotra 4 mérföldnyire, 1250 katasztrális holddal, parochiával, templommal. Van első osztályú szántóföldje, jó bortermő szőlőhegye, derék erdeje, hídja a Kaposon, s kőépületjei az itt tanyázó lovasság számára.” A Tolnai Világlexikon (1927) írta: „Nagyközség Tolna vármegye dombóvári járásában, 1920-ban 1780 lakossal. Vasútállomás Kurd–Csibrák; posta, távíró Kurd–Csibrák.” A mai faluközpont az 1887-es tűzvész után alakult ki. 1946-ban a német lakosokat kitelepítették. Kurd szülötte Sebestyén Géza (1878 – 1936) jellemszínész, aki több társulatban, színházban játszott, igazgatott. 1924–1936 között a Budai Színkör igazgatója, 1931–1936 közt az Országos Színészegyesület elnöke volt. Két öccse is színigazgató lett.

A ma 1206 lakosú Kurd körjegyzőségi székhely Tolna megye dombóvári kistérségében.

Nevezetességei

Szent Lőrinc titulusú római katolikus templomát 1765-ben emelték. Karcsú, magas tornya a homlokzat előtt áll. Főoltára a bécsi Johann Martin Fischer (1740–1820) alkotása, a pécsi székesegyházból származik. Szent Anna oltárának képét Zichy Mihály (1827–1906), az orosz cári udvar akkor már Párizsban élő festője alkotta 1846-ban. A Petőfi Sándor utcában, a templom közelében álló, tekintélyes nagyságú plébániaház 1831-ben épült. A Kotsits Margit utcán a művelődési otthonon túl, nyugat felé sétálva, a környék földtörténeti múltját táblákon bemutató Geo-park, tovább a Hunyadi János utca keresztezését (naponta 06–21 óráig nyitva tartó AGIP benzinkút, shoppal, toalettal, mellette naponta nyitva tartó TXT-2000 nevű pizzéria, terasszal, toalettal) elhagyva érünk a temetőkertbe. Az itt álló, Krisztus Urunk feltámadása titulusú temetőkápolna 1775-ből való.

Kurd pajzs alakú, három részre tagolt, hagyományos magyaros tónusú, szabályos címerében a kék szín a békés lakosságra, a szőlőfürt a bortermő helyre, a három kalász a jó minőségű szántóföldekre, a közepén lévő hullámos vonal az éltető Kaposra, az alsó rész zöld színe a folyó melletti legelőkre, a farkas pedig a község nevének feltételezett eredetére emlékeztet.

Mint gyakorló országjárók, szívből javasoljuk, hogy ne csak teljesítmény-túrázni, hanem gyönyörű hazánk eme csodás szegletének kincseit megismerni is mielőbb térjen vissza hozzánk! Ígérjük és hisszük, nem fogja megbánni!

Köszönjük, hogy ellátogatott vendégszerető vidékünkre!

Az 1985-ben alapított Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület elérhetőségei:

+36–1–784-8588; +36–20–946-4659; tkme@tkme.hu

web: www.tkme.hu

2014. PÜNKÖSD VASÁRNAPI MENETREND:

vonat	Bp. Déli	i.	04.55	07.15	vonat	Kurd	i.	14.23	16.21	18.21	20.23	
	Kelenföld		05.02	07.22		Dúzs	é.	14.31	16.28	18.28	20.31	
		é.	<u>05.55</u>	08.05		Pusztaszabolcs	é.	15.53	<u>17.52</u>	<u>19.52</u>	<u>21.52</u>	
		i.	06.06				i.		18.04	20.04	22.04	
	Dúzs	é.	07.23	09.23		Kelenföld	é.	16.34	18.56	20.56	22.56	
	Kurd	é.	07.31	09.31		Budapest Déli	é.	16.44	19.04	21.04	23.04	
busz	Dúzs	i.	08.34		busz	Kurd	i.	06.28	08.19	12.38	15.56	17.24
	Kurd	é.	08.46			Dúzs	é.	06.38	08.31	12.48	16.04	17.36